

Hicela Ivon*

Lutka i lutkarska igra u kurikulumu predškolskog odgoja

UDK: 373.21:688.721
Prethodno priopćenje

Primljeno: 20. 1. 2013.
Prihvaćeno: 20. 2. 2013.

Sažetak: *Dječji vrtić kao životni prostor, kao mjesto igre i učenja djece i odraslih mora biti otvoren i odgovarati potrebama djece, roditelja te kulturne i društvene sredine u kojoj djeluje. Teoretski okvir prigodom organizacije institucionalnog ranog i predškolskog odgoja trebao bi otkrivati i poticati razvoj različitih dječjih potreba (Miljak, 1996).*

Uključivanje lutke u ostvarenje odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću može pružiti mnoge mogućnosti za kreativan pedagoški pristup. Lutka kao vizualan, čujan i taktilan „instrument“ potaknut će djetetovu osjetljivost za poticaje iz okoline, te znatno potaknuti komunikaciju (verbalnu i neverbalnu) s odgojiteljem i vršnjacima. Kroz oblike poticanja s lutkom: igre lutkama, lutkarenje, pričanje s lutkama, razgovor s lutkama, učenje lutkama, lakše ćemo ostvariti kurikularne ciljeve, odnosno odgojno-obrazovni pristup (proces) koji polazi od: djetetovih prava i potreba, usmjerenosti na dijete i interakciju među djecom, poticanja razvoja djetetove pozitivne slike o sebi, razvoja djetetove samostalnosti, socijalne kompetencije i stvaralaštva.

Ključne riječi: *predškolski kurikulum, lutka, lutkarska igra, dječja samostalnost, dječja socijalna kompetencija, dječje stvaralaštvo.*

Hicela Ivon*

Puppet and Puppet Game in Preschool Curriculum

UDC: 373.21:688.721
Preliminary communication

Accepted: 20th January, 2013
Confirmed: 20th February, 2013

Summary: *Kindergarten, as a life space, a space for children's and adults' game and learning should be open and satisfy the needs of children, parents and its cultural and social community. A theoretical framework regarding organization of the institutional early education and preschool education should reveal and incite the development of various children's needs (Miljak, 1996). Including a puppet in educational process implementation in kindergarten can offer lots of possibilities for a creative pedagogic approach. As a visual, auditive and tactile "instrument", a puppet will encourage children's being sensitive to stimuli from their surrounding and it will significantly encourage communication (verbal and non-verbal) with their peers and their preschool teacher. Through puppet incitement forms: puppet games, puppetry, talking to puppets, learning with puppets, it will be easier to implement curriculum objectives, i. e. educational approach (process) based on: children's rights and needs, learner-centered approach and interaction with children, encouraging the development of children's positive image of themselves, the development of children's independence, social competence and creation.*

Keywords: *preschool curriculum, puppet, puppet game, children's independence, children's social competence, children's creation.*

1. Uvod

*„Lutka je poticaj za akciju, motivacijsko sredstvo, nije samo riječ;
Lutka za komunikaciju – verbalnu i neverbalnu;
Lutka za pozitivnu sliku o sebi;
Lutka za vještine spretnosti;
Lutka za samoregulaciju emocija i strpljivost;
Lutka za smirenje, usredotočenost;
Lutka za oblikovanje stvaralačkog mišljenja;
Lutka za poučavanje i učenje u svim predmetnim područjima.“*

(Breda Kroflič, 2002)

Prema koncepciji humanistički usmjerenog kurikula predškolskog odgoja posebna se pozornost posvećuje djetetu i dječjem vrtiću kao izvanobiteljskom okruženju u kojem je kakvoća življenja bitna odrednica odgoja i obrazovanja. Prema Miljak (1996), cjelokupna organizacija dječjeg vrtića (prostorna, vremenska i pedagoška) na makro i mikro razini reflektira se na odgojni proces, na razvoj djeteta, odnosno, dijete se promatra, i u skladu s tim i djeluje, kao:

- aktivni čimbenik svog razvoja, odrasla osoba samo mu u tome pomaže;
- ličnost koja je već od rođenja sposobna da stupa u komunikaciju s drugima;
- osobnost dostojna poštovanja i
- jedinstvena osobnost, posebno organizirana struktura osobina, koja je više od zbira svojih psihičkih, fizičkih, intelektualnih, socijalnih i emocionalnih osobina;
- osobnost u razvoju, koja posjeduje urođenu potrebu za osjećanjem, spoznajom, učenjem, komuniciranjem i koja posjeduje unutrašnji dinamizam koji ga potiče da teži zadovoljavanju svojih potreba – ne samo za hranom, već i društvom, podrškom, slobodnom interakcijom (isto: 48).

Iz nabrojanih stajališta važna je usmjerenost na dijete i skupinu djece, a manje na sadržaje obrazovanja iz određenih područja koji imaju cilj pripremiti dijete za školu. U tom su smislu osnovna obilježja humanističkoga razvojnoga predškolskoga kurikula: kretanje od djetetovih prava i potreba, usmjerenost na dijete i interakciju među vršnjacima, poticanje razvoja pozitivne slike o sebi i razvoja djetetove samostalnosti i stvaralaštva (isto: 49).

Brojna iskustva primjene lutke u dječjem vrtiću i teoretski nalazi dokazuju da je lutka poticaj obogaćivanju i senzibilizaciji cjelokupnog razvoja djeteta. Dijete lakše prihvaća „stav“ lutke, jer lutka je autoritet koji je dijete samo odabralo i tako postaje posrednik između djeteta i njegove sredine. Igra koja se temelji na prihvaćanju simbola, što igra s lutkom nedvojbeno jest, skriva u sebi neograničene mogućnosti. Ona omogućuje djetetu da doživi sve ono što može pronaći u svojoj unutrašnjosti, što je osnova sve razvijenijega osjećaja identiteta. Stilizacija lutke na trima razinama – razini pokreta, glasa i vanjskog izgleda, koje značajno određuju svaku lutku, pomaže djetetu da osjeti, prihvati i razumije simboličku situaciju. Dijete koje ima mogućnost igrati se lutkom brzo nauči vidjeti sebe kao jedinstveno biće. Pomažući mu da sebe vidi u takvom svjetlu i da se dobro osjeća zbog svojih zamisli i onoga što čini, omogućujemo mu da stekne osjećaj samopouzdanja i važnosti.

U odgojno-obrazovnom radu upotrebljavamo različite vrste lutaka pomoću kojih potičemo razvoj različitih vidova dječje osobnosti, npr. animacija igračkica i predmeta (stolno kazalište), ručne lutke, lutke na štapu, marionete, humanete –

tjelesne lutke, mimičke lutke, animacija dijelova tijela – ruku, prstiju, koljena, stopala. Djeca će biti zadovoljna ako im odgojitelj priredi igricu prstima, ako naslika lice na svoj prst, napravi kapu od plastelina – i već je tu „osoba“ koja govori, pjeva i pleše... Lutke na koljenima i stopalima jesu neobične, no djeci zabavne, a istovremeno mogu predstavljati zanimljiv način komuniciranja (Majaron, 2004).

Posebno je zanimljiva humaneta – tjelesna lutka koja zorno prikazuje djetetov „alter ego“; načinjena od staroga papira ili velike papirnate vreće, takva lutka može visjeti oko vrata, a noge i ruke su joj pričvršćene na djetetove, tako da ih animira. Dijete nosi lutku pred sobom te tako ima osjećaj da je sigurno „skriveno“. Lutkini pokreti ovise o njegovim pokretima, što ga potiče da eksperimentira s različitim načinima slanja neverbalnih poruka.

Lutka pomaže prigodom razvijanja društvenih vještina nužnih za izgradnju socijalnoga „ja“. Kako je kreativno lutkarstvo u pravilu grupna aktivnost, ono zahtijeva da djeca slušaju jedna druge, da čekaju u redu, da jedna druge promatraju, da poštuju ideje, prijedloge i osjećaje drugih. Budući da je suradnja nužna za odvijanje aktivnosti, djeca su motivirana razvijati one vještine koje su potrebne za rad u grupi. Dijete se uz pomoć lutke lakše uključuje u situaciju grupe. S pomoću lutke obratit će se prijatelju ili će razgovarati s njom i tako pobuditi zanimanje ostalih.

Tijekom lutkarske predstave odgojitelj ili dijete (glumac-lutkar) komunicira s „publikom“ uz pomoć posrednika – lutke. Za razliku od kazališta, u kojem glumac na pozornici naglašava svoj ego, glumac-lutkar u lutkarskom kazalištu mora potisnuti svoj ego u pozadinu i svu svoju energiju usmjeriti na lutku, zato što ona igra glavnu ulogu. Taj oblik komunikacije sramežljivom djetetu pomaže da se odvaži na komunikaciju, zato što je pri tome istaknut posrednik – lutka. Egocentrično dijete, s druge strane, takav oblik komunikacije „prisiljava“ da svoj ego podredi lutki želi li uspostaviti komunikaciju s drugima.

Igra lutkom omogućuje da dijete doživi različite životne situacije, da stekne iskustvo kroz nekoga drugoga tko stvarno ne postoji. Premda se dijete uglavnom susreće s izmišljenim likovima na koje se kasnije u životu neće namjeriti (Winnicot, 1971), lutke mogu predstavljati nasilnike, zastrašujuće situacije, možda čak svakodnevni stres s kojim se dijete suočava (Bastašić, 1990). To iskustvo pomaže djetetu da se suoči s brojnim svakodnevnim problemima s više samosvijesti i povjerenja nego da nema tih „lutkovnih“ iskustava. Usto, s lutkom može raditi što želi, a istovremeno zna da to inače ustvari ne može. Lutke lete, bore se, a nisu ranjene, izvanredno su snažne i pametne. U takvim igrama dijete pokazuje različite vidove slike o sebi.

2. Lutka i lutkarska igra u poticanju dječje samostalnosti

Djetetovu samostalnost treba razvijati i poticati u svim sferama života i rada u dječjem vrtiću, od fizičke samostalnosti odijevanja i hranjenja do odluke kojom će se igračkom dijete igrati, koju će aktivnost izabrati, kako će riješiti određene probleme ili zadatke i slično. Samo samostalno dijete jest slobodno dijete. U svim tim situacijama odgojitelj može pomoći u komunikaciji uz pomoć lutke. Djeca će prihvatiti mišljenje lutke s većim oduševljenjem zato što je, kao što smo već istaknuli, lutka za dijete autoritet koji je odabralo ono samo, a ne pretpostavljeni autoritet. Na taj način lutka može biti povjerljivi posrednik između djeteta i njegove sredine, koji će mu uvelike pomoći da se samostalno uključi u mnoge igrovne i druge situacije.

Za razvoj autonomije kod djeteta odlučujuće je međusobno poštovanje, razumijevanje i tolerancija (Babić, Irović, Kuzma, 1998). Dijete koje vidi da se njegove zamisli, osjećaji i naponi stvarno poštuju, spremno je poštivati i ono što misle, osjećaju i čine odrasli, vršnjaci i druga djeca.

U mnogim situacijama u vrtiću odgojitelj ima prigode s lutkom poticati djetetovu samostalnost. Primjerice, kod djetetova svakodnevnog ulaska u vrtić kad odgojitelj s lutkom u ruci dočekuje djecu, sa svakim djetetom uspostavlja topao emocionalan odnos koji djetetu govori: „Dobrodošao, volim te...“. Kroz lutkin glas – artikuliran i neartikuliran, njezin vizualni izgled i pokret, dijete lakše prihvaća neverbalnu komunikaciju – važnu sastavnicu svakodnevnih odnosa koji su zasnovani na energetskim porukama (Majaran, 2004: 80).

Za poticanje djetetove samostalnosti u procesu učenja važne su ideje Vigotskoga (1976) i Brunera (1990). Njihovo obrazloženje „zone proksimalnog razvoja“, koja podrazumijeva da dijete može razviti određenu razinu sposobnosti u vještini koja se može iskazati neovisno i bez pomoći drugih, važno je za odgojitelja, jer znači razmišljanje o stupnju potpore djetetovoj igri. Hurst (2002) ističe kako je oprezno i pravodobno sudjelovanje odraslologa u dječjoj igri i način uključivanja u nju od velikoga značenja za poticanje djetetove samostalnosti. Upravo zbog animacijskih obilježja lutke odgojitelj to može lakše ostvariti.

O mogućnostima poticanja razvoja djetetove samostalnosti može se govoriti u aspektu grupiranja djece – mješovitim skupinama djece u vrtiću. U tom obliku grupiranja djece mlađa predškolska djeca u izravnoj i kontinuiranoj su interakciji sa starijom djecom koja im pomažu razviti mnoge sposobnosti i usvajati različita znanja. U dramsko-lutkarskim igrama, primjerice, starija djeca mogu poticati mlađu u odabiru raznolikijih lutaka, koje će potaknuti širenje i produbljivanje teme igre dramatizacije kao i njezino duže trajanje (Nenadić – Bilan, 2003).

3. Lutka i lutkarska igra u poticanju socijalne kompetencije djeteta

Pri dolasku u predškolsku ustanovu dijete se nalazi u nizu novih situacija koje od njega zahtijevaju upotrebu socijalnih, emocionalnih, komunikacijskih i svakodnevnih životnih sposobnosti (Bašić i sur., 1998). U dječjem se vrtiću susreće s vršnjacima i odgojiteljima, s njima gradi odnose koji će predstavljati temelj daljnjega života u kojem će – učeći vještine – postati sve kompetentnije na području interpersonalnih i intrapersonalnih odnosa. Osnovne društvene vještine koje su temelj dobrih odnosa među djecom i između djece i odgojitelja u dječjem vrtiću jesu vještine slušanja, lijepoga govora, traženja pomoći i naklonosti drugih. Te vještine u kontekstu odgojne skupine između ostaloga uključuju postavljanje pitanja, čekanje na red i uključivanje u igru, praćenje odgojiteljičinih uputa, neprekidanje sugovornika, traženje prijatelja za igru, pomoć drugima.

Spontane i neizostavne teškoće socijalizacije koje se javljaju u igri i dječjim aktivnostima predstavljaju mogućnost da odgojiteljice uz pomoć lutke posredno dopunjuju djetetov društveni razvoj. Kad djeci koja su se posvađala ponudimo lutku, verbalizirat će svoju ljutnju i polako početi razumijevati zbog čega se ljutnja pojavljuje te kakve su mogućnosti da je izrazi. Lutka će u tim situacijama postati oblik konstruktivnoga „amortizera“ koji dopušta da se potraži pravo rješenje i prava reakcija (Modrić, 1999). Premda mnoga djeca posjeduju spoznaje i razumijevanja potrebna za postupanje u društvenim situacijama, možda nemaju dovoljno razvijenih sposobnosti za njihovu upotrebu (Katz i Chard, 1989). Neke treba potaknuti na to da budu strpljivi dok čekaju na red za odabranu aktivnost ili dok sudjeluju u rješavanju problema. Primjerice, uključivanjem „spora“ u zaplet lutkarske igre djeca će upoznati kompromis kao čarobno sredstvo za rješavanje međuljudskih odnosa. Rezultati istraživanja (Ivon, 2010) potvrđuju da češća upotreba lutke na različite načine u odgojno-obrazovnom radu u dječjem vrtiću utječe na pojavnost dječjeg ponašanja, koje je u većoj mjeri prosocijalno, a u manjoj agresivno.

U lutkarsko-dramskim igrama predškolska djeca imaju najveće mogućnosti vježbati društvene sposobnosti. Uspješna društvena dramsko-lutkarska igra zahtijeva prilično velike sposobnosti, zato što dijete mora integrirati dva ili više stajališta – vlastito i stajalište druge djece, i to tako da to bude prihvatljivo i smisleno za sve koji sudjeluju u igri, te u skladu s odigranom pričom.

Slovenska znanstvenica Porenta (2003), u istraživanju koje je provela u slovenskim školama, dokazuje da lutka omogućuje bolji kontakt s okolinom i da kroz nju djeca lakše izražavaju svoje probleme. Takva djeca s lutkom doživljavaju pozitivna iskustva u razumijevanju različitosti i izgradnji prijateljstva i zajedništva, te svladavanju straha pred situacijama koje su djeci nepoznate (isto: 184).

U lutkarsko-dramskim igrama kao simboličkim igrama ili igrama izmišljanja ujedinjena je zahtjevna suradnja koja traži veću društvenu sposobnost djece, ističu Katz i McClellan (1999). Razina društveno-spoznajnih sposobnosti potrebnih za usklađivanje odabranih uloga, ciljeva i dogovorenih scenarija u dramatizaciji zahtijeva zajedničko usmjerenje dvoje ili više djece. Gradeći svoj scenarij, djeca izmišljaju, dijele uloge, raspravljaju o logici uloge i o postupcima svakoga djeteta, o eventualnom mijenjanju uloge i zapleta priče. To potvrđuju i rezultati istraživanja Stambak i Sinclair (1990) o razvoju psihosocijalnih spoznaja djece od tri godine. Prema rezultatima tog istraživanja, koje se temelji na njihovoj izvornoj metodologiji „samoregulacija – akcija – istraživanje“, dvije su situacije igre lutkarskih predstava ključne za izgradnju dječjih psihosocijalnih spoznaja: kod određivanja teme lutkarske igre kad se djeca nastoje dogovoriti o ideji ili temi lutkarske predstave ne bi li se u tome usuglasila, te razvijanja prihvaćene ideje kroz lutkarsku predstavu. Spomenute autorice obrazlažu kako u tim igrama djeca pokazuju solidnu svijest o sebi samima i o drugima, pokazuju sposobnosti oslanjanja na obilježja likova koji se suprotstavljaju, tako da se međusobno izazivaju, ali bez sukoba (isto: 62).

Istraživači iz centra CRESAS (1991) kao i autorica Đerđ (2008) ističu da u interakciji između djeteta i lika koji ono uz pomoć lutke reproducira tijekom izvođenja lutkarske predstave sasvim se neposredno potiču društvena znanja: sposobnost za rad u skupini, sposobnost traženja puta do konsenzusa, sposobnost za rješavanje problema, što sve proizlazi iz želje da priča zaživi s likovima. Lutka na taj način postaje sredstvo širenja djetetova razumijevanja života, književnosti i društvenih stanja.

Majaron (2000: 34) smatra da će, uspijemo li pripremiti predstavu tako da mladi gledatelj bar neke njezine sastavnice poveže sa svojim iskustvom, taj gledatelj biti prezadovoljan, neovisno o tome hoće li mu neki sloj uprizorenja ostati nejasan. Mladi čovjek koji bude sudjelovao u takvom kreativnom procesu, dopunjenom prikazom dovršenih umjetničkih djela, osobito čarolijom lutkarskoga kazališta, u životu će znati misliti stvaralački, bit će pun asocijacija i dosjetka te će svoje ideje znati povezati u timski rad skupine.

4. Lutka i lutkarske igre u poticanju dječjeg stvaralaštva

Iskustvo igre, dokazuju mnogi teoretičari i praktičari, optimalan je način jačanja kreativnosti i imaginacije, prije svega zato što djeca u igri slobodno iskušavaju nove ideje, izražavajući se na svoj način, istražuju, iskušavaju, kombiniraju. U igri dijete izražava spoznajni odnos prema svijetu, ali na izokrenut način, koji mu je potreban da bi spoznao realni svijet, obrazlaže Mitrović (1978). Kroz takvo izokretanje svijeta, koje u igri ponovo dovodi u red, razvija se u

djetetu i sposobnost za doživljavanje realnoga i sposobnost imaginacije (isto: 214). Ukratko, u igri dijete fleksibilno organizira poznate dijelove na nov i izvoran način, premda treba naglasiti da je dječje stvaralaštvo djelomično vezano uz činjenicu da ono nema gotove, izgrađene modele ponašanja jer ima skromnije iskustvo, pa je prisiljeno stvarati zaključke i otkrivati zakonitosti.

Malaguzzi (1997), predstavnik pedagogije *Reggio*, smatra da dijete ima sto jezika ili načina izražavanja – svi ti načini izražavanja koegzistiraju u umu i aktivnostima djeteta: dijete ima snagu i moć da stvara još i druge načine izražavanja, druge aktivnosti, drugu logiku i druge kreativne potencijale. O toj dječjoj sposobnosti govori i Ladika (1975), te ističe kako dijete ima potrebu i sposobnost vlastitom imaginacijom oblikovati sadržaj, radnju i dijalog u lutkarskoj igri, glumiti po više uloga promjenama izraza tijela ili animiranjem lutaka i predmeta.

Supek (1970) drži da, kako bi se dijete moglo spontano kreativno izražavati, moraju biti motivirane i mobilizirane njegove dubinske dispozicije. Lutkama će odgojitelj lakše nego bilo kojim drugim sredstvom potaknuti djetetove dublje interese i spontane reakcije. Dobro animirana lutka „navodi“ dijete da se izražava na osoban način, što je pretpostavka stvaralaštva. Stoga, davanjem mogućnosti djeci da se slobodno izražavaju lutkom, eksperimentiraju, slobodno iskušavaju različite odnose i uloge s lutkom, improviziraju, te u tome da budu poticana i ohrabrivana od strane odgojitelja, ostvarujemo pretpostavke razvoja stvaralaštva. Već u jasličnoj dobi odgojitelj usmjerava dijete na stvaralačke igre s lutkarskim elementima, od igre s prstima u naručju, preko „lutaka“ od kutijica, vrećica, čarapa, do animacije lutke-glumca maštovitim dogodovštinama. Takvi odgojiteljevi poticaji potaknut će kod djeteta prve kreativne aktivnosti s lutkom, koje, u toj dobi djeteta, učvršćuju njegovu sigurnost i samostalnost.

Lutka i lutkarske igre posebno su pogodne za poticanje jezičnoga i govornoga stvaralaštva djece. Zbog svoje oživljavajuće komponente, lutka spontano navodi dijete na govornu komunikaciju. U simboličkoj igri (što je igra s lutkom), Marjanović (1977) obrazlaže, na verbalni plan prenose se određena opća obilježja igre, prije svega njezina fiktivnost. To pridonosi, drži spomenuta autorica, tome da dijete mijenja svoj stav prema govoru, da ga postupno izdvaja iz realnog konteksta i prihvati kao sredstvo koje može sve slobodnije koristiti i s pomoću njega sve slobodnije stvarati – konstruirati.

U lutkarskim improvizacijama (igrokazi, lutkarske predstave), koje predškolska djeca rado izvode u različitim oblicima: u monologu, dijalogu (Stenzel, 1995), manjim i većim skupinama, s paravanom ili bez njega, pred „publikom“ – drugom djecom u skupini, djeci se pruža mogućnost da iskuse različite „jezike“, da se slobodno izražavaju i razvijaju jezičnu kreativnost (Ladika, 1975: 36). U tim lutkarskim igrama dijete koristi cjelokupan repertoar ljudskoga

ponašanja da bi izrazilo određenu ulogu (pokretanjem lutke – motoričke radnje, mimika, govor i dijalog, razgovor s lutkom). Postupcima verbalne i glasovne animacije lutke tijekom izvođenja tih igara, djeca proširuju svoj rječnik, uče razumijevati simboličku vrijednost semiotičkih znakova i jezik neverbalne komunikacije, usvajaju „kazališni govor“, sagledavaju svoja opredjeljenja, sudove i mogućnosti rješavanja problema na koje nailaze.

Poticanje dječje igre lutkama, razgovori s djecom preko lutaka u različitim situacijama, dramatiziranje s lutkama u lutkarskim predstavama, osnovni su uvjet u vrtiću da se pomoću lutke potakne ekspresivna i imaginativna upotreba govora djece.

5. Zaključak

Odgovitelj koji razumije značenje lutaka, koji zna potražiti asocijacije i metafore s oblikom, bojom i materijalom kao i s pokretom kao vizualnom i auditivnom sastavnicom lutkarstva, može uvelike pomoći djeci da prepoznaju svoje sposobnosti, da izražavaju svoje ideje i zamisli, kontroliraju emocije te grade samopoštovanje i sposobnosti za zajednički rad. Djetetove reakcije u igri lutkom proizlaze iz „oživljavajuće“ sastavnice lutke. U lutkarskoj igri kao simboličkoj igri, djeca rade, govore i nastupaju s likovima lutaka „kao da“ su te osobe. Time, potvrđuje praksa i literatura, lutka može postati „prozor“ u tajni dječji svijet, ali i pomoć odgojitelju u otkrivanju i razvijanju vlastitih pedagoških umijeća i stvaralaštva. Za maštovito lutkarstvo treba biti kreativan, ističe Majaron (2002). To podrazumijeva, obrazlaže spomenuti autor, da stvari ne gledamo samo prema njihovoj funkciji, nego ponajprije tražimo različite asocijacije vezane uz oblik, boju, materijal, miris, zvuk tih stvari – time ćemo ih maštovito „oživjeti“ i pretvoriti u maštovite likove – lutke (isto: 62).

Literatura

1. Babić, N.; Irović, S.; Kuzma, Z. (1998.): „Autonomija i ‘monitoring’ u predškolskom odgoju“, *Kvaliteta u odgoju i obrazovanju, Zbornik radova*, Ur.: V. Rosić, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Pedagoški fakultet u Rijeci, str. 279. – 287.
2. Bastašić, Z. (1990.): *Lutka ima srce i pamet*, Zagreb: Školska knjiga.
3. Bašić, J., Koller-Trbović, N., Žižak, A. (1998.): *Integralna metoda u primjeni*, Zagreb: Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet i Alinea.
4. Bruner, J. (1990.): *Acts of Meaning*, Cambridge: MA: Harvard University Press.
5. CRESAS (1991.): *Naissance d'une pédagogie interactive*, Pariz: INRP/ESF.

6. Đerđ, Z. (2008.): „Izražajne mogućnosti scenske lutke u svakodnevnom radu s djecom predškolske dobi“, *Dijete i društvo*, god. 10, 1/2, str. 213. – 223.
7. Hurst, V. (2002.): „Observing play in early childhood“, u: J. R. Moyles: *The excellence of play*, Buckingham – Philadelphia: Open University Press.
8. Ivon, H. (2010.): *Dijete, odgojitelj i lutka*, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
9. Katz, G. L., Chard, S. C. (1989.): *Engaging children's minds: the project approach*, Norwood, New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
10. Katz, L. G., McClellan, D. E. (1999.): *Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije*, Zagreb: Educa.
11. Ladika, Z. (1975.): „Dječje scensko stvaralaštvo“, u: *Igra – mašta – zbilja*, 15. jugoslavenski festival djeteta, Šibenik, str. 157. – 161.
12. Majaron, E. (2000.): „Lutka pri oblikovanju mladega človeka“, u: *Zbornik radova „Scensko stvaralaštvo djece i odraslih za djecu“*, Šibenik: Gradski vrtići Šibenik, str. 27. – 33.
13. Majaron, E. (2002.): „Lutka, naša svakodnevna pomoćnica“, u: *Lutka is vrta v šolo*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, str. 59. – 65.
14. Majaron, E. (2004.): „Lutke u razvoju djeteta“, u: E. Majaron, L. Kroflin: *Lutka... divnog li čuda!*, Zagreb: MČUK, str. 77. – 87.
15. Malaguzzi, L. (1997.): „History, Ideas and Basic Philosophi – An Interview with Lella gandini“, u: Edwards, C. P.; Gandini, L.; Forman, G.: *The hundred languages of children – The Reggio Emilia Approach, Advanced Reflections*, London: Ablex Publishing Corporation, str. 49. – 97.
16. Marjanović, A. (1977.): *Dječja igra i stvaralaštvo*, Beograd: Edicija Prosvetnog pregleda, Marksizam i obrazovanje.
17. Miljak, A. (1996.): *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*, Velika Gorica – Zagreb: Persona.
18. Mitrović, M. (1978.): „Simbolička igra deteta“, Beograd: *Predškolsko dete* 3, 211. – 216.
19. Modrić, N. (1999.): *Lutka – vodič za razumijevanje ljudskih potreba i za rješavanje sukoba*, Zagreb: vlastita naklada.
20. Nenadić - Bilan, D. (2003.): „Igra u mješovitoj skupini djece“, u: R. Bacalja (ur.), *Zbornik radova 3, 2002/2003*, Zadar: Sveučilište u Zadru, Stručni odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, str. 105. – 113.
21. Porenta, A. (2003.): „Zgodbe in lutke kot sredstva za motiviranje učencev“, Ljubljana: *Sodobna pedagogika* 2, str. 172. – 187.
22. Stambak, M., Sinclair, H. (1990.): *Les jeux de fiction entre enfants de 3 ans*, Paris: Press Universitaires de France.

23. Stenzel, V. (1995.): *Igramo se kazališta*, Zagreb: Školska knjiga.
24. Supek, R. (1970.): „Neke psihološke dispozicije dječje kreativnosti“, *Umjetnost i dijete*, godina II, 6. Zagreb: Savez društava „Naša djeca“ SR Hrvatske, str. 15. – 18.
25. Vigotsky, L. S. (1976.): „Play and its role in the mental development of the child“, u: Bruner, J. S., Jolly, A.; Sylva, K. (ur.), *Play – Its Role in Development and Evaluation*, Harmondsworth, Middlesex: Penguin books, str. 537. – 554.
26. Winnicott, D. W. (1971.): *Playing and Reality*, London: Tavistock Publications Ltd.

Hicela Ivon*

Pupazzi e giochi con pupazzi nel curriculum prescolare

UDK: 373.21:688.721
Comunicazione al congresso

Ricevuto: 20. 1. 2013
Accettato per la stampa: 20. 02. 2013

Riassunto: *L'asilo nido come spazio vitale, come luogo di giochi e di apprendimento per i bambini e per gli adulti deve essere aperto e rispondere ai bisogni dei bambini, dei loro genitori, della comunità culturale e sociale in cui è attivo. La cornice teorica nell'organizzazione dell'educazione in età prescolare dal punto di vista istituzionale dovrebbe scoprire e incentivare lo sviluppo dei vari aspetti della personalità del bambino (Miljak, 1996.).*

L'introduzione del pupazzo nella realizzazione del processo educativo e formativo in un asilo nido può aprire a un'interessante gamma di possibilità nell'ambito di un processo pedagogico creativo. Il pupazzo come lo "strumento" visuale, sensuale e tattile stimolerà la sensibilità del bambino verso gli "impulsi" con cui viene sollecitato dall'ambiente circostante e contribuirà allo sviluppo delle sue capacità comunicative (verbali e non verbali) con l'educatore e con i suoi coetanei. Attraverso gli stimoli che comportano l'uso dei pupazzi più facilmente realizzeremo gli obiettivi prefissati dal curriculum cioè il processo educativo e formativo che parte dai diritti e dai doveri del bambino e passa attraverso la focalizzazione sull'individualità del bambino, lo sviluppo dell'immagine positiva di sé, lo sviluppo della competenza dell'autonomia sociale del bambino e della creatività.

Parole chiave: *curriculum prescolare, pupazzo, gioco con pupazzi, autonomia del bambino, competenza nell'autonomia sociale, creatività del bambino.*

*dr. sc. Hicela Ivon, doc.
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Splitu

*Hicela Ivon, PhD
Faculty of Philosophy
University of Split

*dr. sc. Hicela Ivon, doc.
Facoltà di Lettere e Filosofia
Università di Spalato